

En av Dalarös äldsta byggnader och dess livsöde.

Björnstugan
1700-talet →

En berättelse om när byggnaden låg nere i centrala Dalarö tills den flyttades och slutligen revs.

Byggnaden flyttades 1910 till Smedjetäppan 17 som låg vid dåvarande Vallhallavägen. (Nu Berghamnsvägen 45.)
En rivning påbörjades 2006 för att ge plats åt en annan byggnad.

Troligtvis skedde påbyggnaden med ett våningsplan och veranda efter att Matilda "Tilda" Björn dog 1938.

**Huset kallas Björnstugan för att de personer som vi känner till hette Björn i efternamn.
Det måste varit flera personer som varit boende i stugan innan familjen Björn bodde där.
Vilka som då bott i stugan under alla år innan, vet vi inte.**

**Tulltjänstemannen Johan Fredrik Björn bodde här ensam, innan Eva Kristina flyttade in 1857.
Det var då hon gifte sig med Johan Fredrik. Troligtvis ägde de inte stugan utan hyrde* den.
Johan Fredrik och Eva Kristina fick två barn, Matilda Kristina och Johan Konrad.**

**Johan Fredrik, f. 1802, d. 1873.
Eva Kristina född Pehrsson, f. 1828, d. 1908.
Aquilina Matilda "Tilda" Kristina, f. 1860, d. 1938.
Johan Konrad, f. 1863, d. 1926.**

**Släktled Björn
Carl Björn f. 1711.
Daniel Björn f. 1739.
Carl Björn f. 1766.
Johan Fredrik Björn f. 1802.**

**Eva Kristina Pehrsson kom från Stockholm till Dalarö år 1855.
Eva Kristina bodde då på gården 19 (i dag Odinsvägen 19) innan
hon flyttade till Björnstugan.
Eva Kristina föddes i Lövånger, Västerbotten.
Hon var yrkesverksam som strykerska/tvätterska.**

*** Uppgift finns om att Lotten Ryman gift
Wallberg, år 1884 för 330 kr köpte tomt 78
där Björnstugan ingick. Säljare var änkan
Christina Charlotta Borg.
Här uppfördes 1886 ett större boningshus.**

**Citat skrivet av Sofia Österberg 1946 f. 1873 d. 1961, hon bodde då i huset Övre Tegnérsvägen 1.
I stugan bodde gubben Björn, som alltid satt i soffan vid fönstret. Första tiden av vintern satt
han i ena hörnet av soffan och sedan i andra och då sa min far: "Nu har Björn vänt sig i idet."**

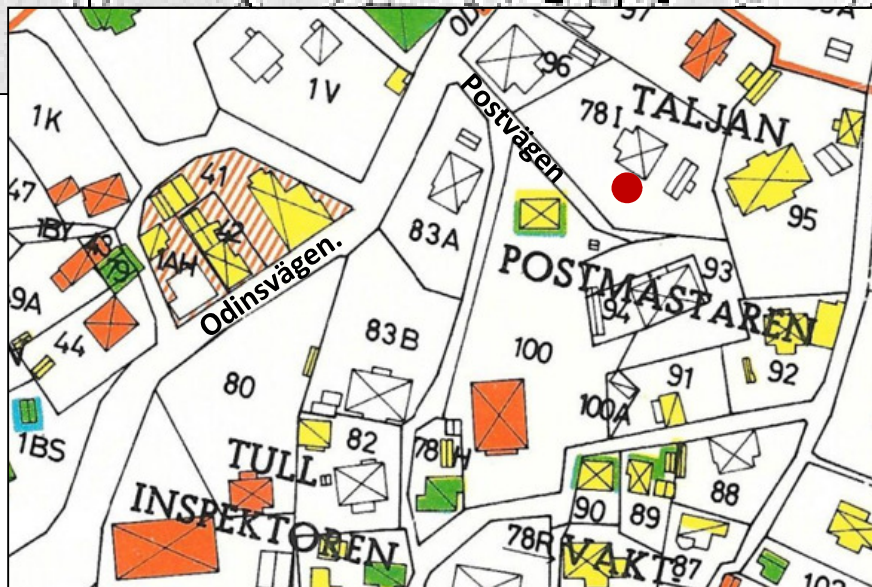
Några jämförande kartor.

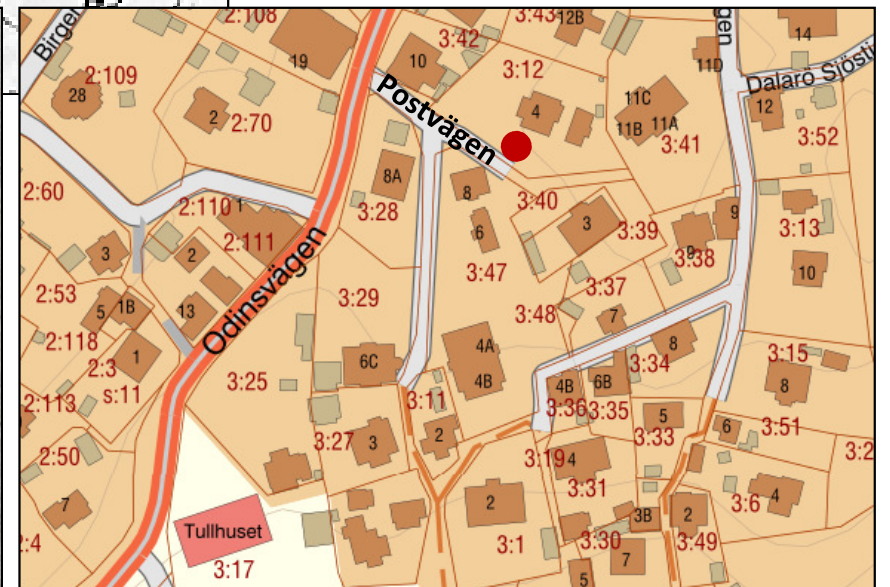
Tomt 78 där
Björnstugan
låg till 1910.

Postvägen 3 = gamla
telestationen byggd 1893.

1877.

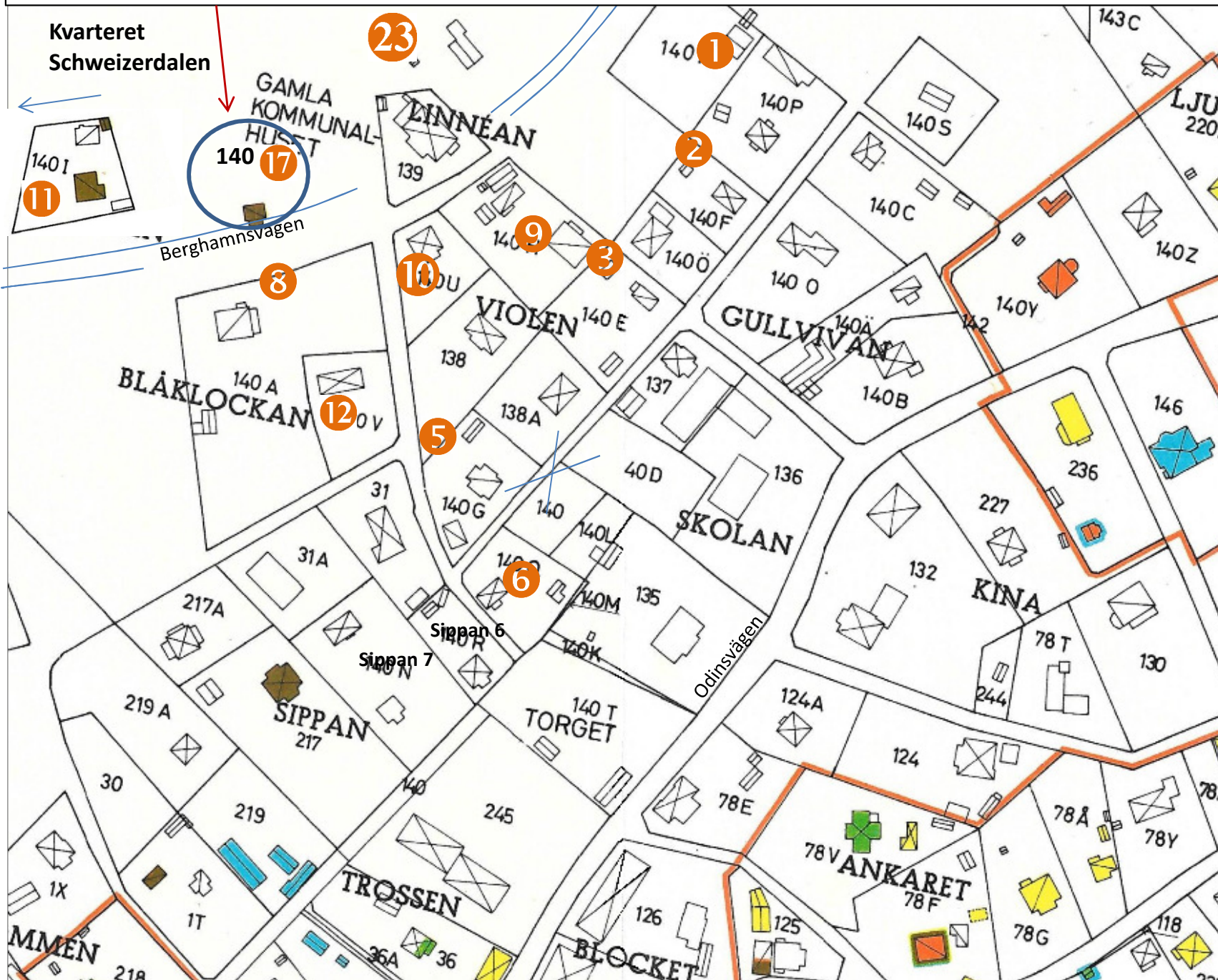

1968.

2023.

I huset vid Smedjetäppan 17, stg 140, bodde Matilda "Tilda" Kristina Björn 1910-1938.

- 1 = Smedjetäppan 1
140P+Å. Dalarö
- 2 = Smedjetäppan 2
140F. Dalarö
- 3 = Smedjetäppan 3
140E. Dalarö
- 4 = Smedjetäppan 4
?????. Dalarö ?::???
- 5 = Smedjetäppan 5
140G. Dalarö 4:18
- 6 = Smedjetäppan 6
140Q. Dalarö 4:24
- 7 = Smedjetäppan 7
?????. Dalarö ?::???
- 8 = Smedjetäppan 8
140A. Dalarö 4:13
- 9 = Smedjetäppan 9
140H. Dalarö 4:19
- 10 = Smedjetäppan 10
140U. Dalarö 4:28
- 11 = Smedjetäppan 11
140 I. Dalarö 4:20
- 12 = Smedjetäppan 12
140V. Dalarö 4:29
- 23 = Smedjetäppan 23
139. Dalarö 4:9

Förteckning över beteckning- SMEDJETÄPPAN.

17 = Tidigare Vallhallavägen, nu Bergshamnsvägen 45, Dalarö 4:74.

17 = Smedjetäppan 12
Stg 140. Dalarö 4:74

De äldsta fotografierna vi har av Matilda "Tilda" Björn och stugan.

Stugan som den såg ut, när den låg på tomt 78, innan den monterades ned och flyttades 1910.

Matilda "Tilda" Björn och katten Olle på trappan till sitt föräldrahem på Postvägen 4. Fotot är från 1905 eller 1906.

Troligtvis bodde Matilda "Tilda" en kort tid på annan plats på Dalarö tills huset var inflyttningsklart på den nya platsen. Efter flytten av stugan blev hon sedan kvar i den, tills hon dog 1938.

Sonen Johan Konrad Björn flyttade till Norge där han blev styrman. Han dog på en resa till Saigon.

Matilda "Tilda" i yngre år på trappan till stugan.

Konrads gravsten i Saigon.

Notera att inskriptionen är felaktig på stenen. Johan Konrad Björn föddes inte 1883 utan 1863.

Han hette ju Björn i efternamn, inte Björk som står på stenen.

Anledningen till att Björnstugan monteras ned.

Jungfrun Karolina Charlotta "Lotten", Ryman gift Vallberg 1896, köpte tomten 1884 för 330 kr, där Björnstugan ingick, för att bygga en mindre villa. Här fanns då även ett annat hus, som "Lotten" tidigare, med snickaren Åkerman, gjorde en genomgripande om- och påbyggnad av.

Eva Rosander skriver i sin Kulturhistoriska Bebyggelseutredning 1968, sidan 144:

Enligt karta från 1878 fanns här en större byggnad som förmodligen revs, flyttades eller användes i det nya huset då det här byggdes en mindre villa 1911.

1935 byggdes huset om första gången, 1939 tillkom en veranda.

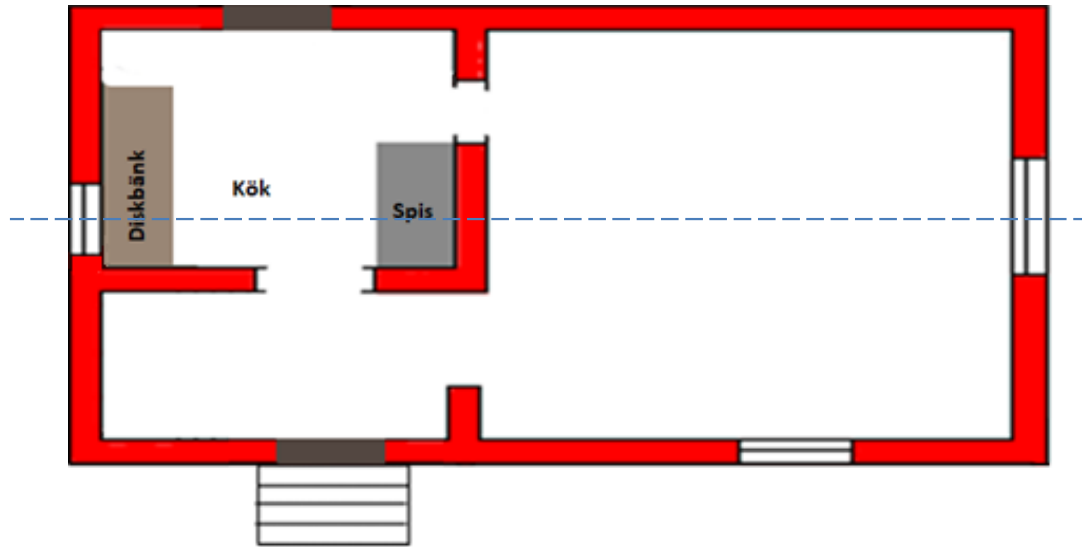
Sedan dess har huset till stor del byggts om.

Det var i samband med att den mindre villan byggdes 1911 som Björnstugan monterades ner och skänktes till kommunen och sedan återuppbyggdes på bekostnad av kommunen.

**Björnstugans gamla dörr finns i huset på Postvägen 4.
Bild från 2009.**

Situationsplan.

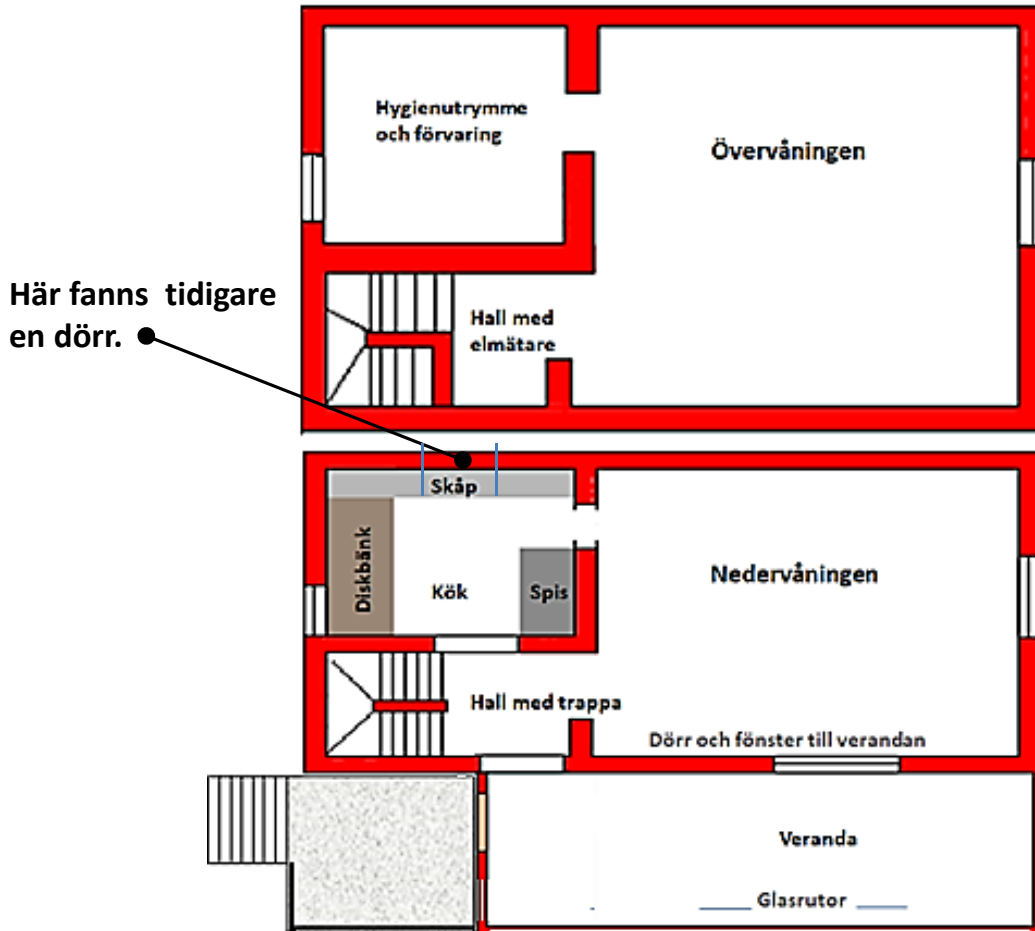
Husets yta uppskattas till ca 35 m² + utrymme på vinden.
På denna boyta bodde familjen Björn, 4 personer.

Troligtvis sov man på vindsvåningen, genom att klättra
upp via en liten trappa.

På denna bild från tidigt 1900-tal ser man att husets
framsida blivit klädd med masonit och vertikala
lister. På gaveln syns de liggande stockarna.
Taket har belagts med enkupigt tegel.
Stockarna ligger mot marken på enkel grund.
Bakom huset skymtar lite av utedasset.

Situationsplan vid det tillfälle då huset började rivas 2006.

Husets boyta ca. 35m² + 35 m².
Källare fanns under en del av huset.

Övervåningen:

Väggar av lösvirke med kutterspån som isolering.

Vid rivningstillfället var huset klätt invändigt med olika tunna skivor av tretex och masonit. På alla golv låg korkmattor.

Det fanns ingen toalett inne men i hygienutrymmet fanns en mycket enkel duschkarbin som troligtvis kommit dit senare.

Nedervåningen:

Väggar av timmerstockar från det gamla huset, tätade med mossa och trasor.

Trossbotten fylld med aska och sand.

Vid rivningstillfället var huset utvändigt klätt med masonit med vertikala lister. Endast en vedspis och en spiskåpa förutom skåp fanns kvar i köket. En murad skorstensstock vilande på trossbotten. Stengrund fanns under huskroppen men inte under verandan.

Även takutformningen ändrades vid tillbyggnaden från valmat tak till sadeltak.

Taket var täckt av eternitskivor. Det stora genombrottet för eternitplattan kom i samband med Stockholmsutställningen 1930 och med funktionalismens byggnader, under följande årtionden blev eterniten ett väldigt populärt byggnadsmaterial.

Mot denna bakgrund utökades huset troligtvis med en övervåning 1938 efter att Matilda dog.

Verandans tak var klätt med tjärpapp. Troligtvis byggdes verandan i samband med att huset flyttades, eftersom man ser att dörren har flyttats. Även utsmyckningen av verandan pekar på tidigt 1900-tal.

Eva Rosander nämner inget om huset i sin Kulturhistoriska Bebyggelseutredning 1968.

**¶ m detta stämmer byggdes huset på med en våning och hyrdes ut från 1938 →
Först till fastboende sedan till sommargäster.**

Foto från 1977.

Foto från 1998.

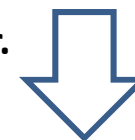

Foto från 2006.

Vid jämförelse mellan gamla och nya bilder kan man se att dörren flyttats.

¶ bservera dasset bakom huset och ingången till källaren under verandan.

Vi har bara namnen på en familj som hyrde huset
och en sommargäst.
Se nästkommande 3 sidor.

I 10 år var familjen Karlsson boende i den lilla s.k. Björnstugan.

Man kan konstatera att det måste ha varit trångt i stugan 1949 – 1959, om alla var hemma, men några av barnen kanske flyttade hemifrån tidigt.

Det blev troligtvis större utrymmen när familjen flyttade till huset på tomt 140F.

Tidigare mantalsskrivning

1949: Dalarö, Schweitzerdalen Berghamnsvägen

1959: Dalarö, Stg 140 F Magnevägen 7

Innan de flyttade till Björnstugan bodde de i ett hus tillhörande Sandemars slott där Knut Adolf hade sitt arbete.

1963

"Fiffi" Rune Karlsson på cykeln,
han var då springschas.

Samma hushåll

<u>Knut Adolf Karlsson</u>	Far	Se kort nästa sida	1903-11-03
<u>Axelina Mariane Hagström</u>	Mor	Se kort nästa sida	1914-02-24
<u>Anna Maria Fredrika</u>	Dotter	X	1932-01-29
<u>Sven Adolf</u>	Son	Se kort nästa sida	1934-12-04
<u>Knut Yngve</u>	Son	Se kort nästa sida	1936-08-02
<u>Sylvia Elisabet</u>	Dotter	Se kort nästa sida	1938-07-27
<u>Sven Lennart</u>	Son	Se kort nästa sida	1940-06-03
<u>Solveig Marianne</u>	Dotter	X	1942-02-28
<u>Maud Irene Karlsson</u>	Dotter	X	1945-07-20
<u>Knut Rune Karlsson</u>	Son	X	1949-09-27
<u>Elsy Viola Karlsson</u>	Dotter	X	1952-08-16

Forts. familjen Karlsson.

**Dåvarande huset 140F, nu rivet hus.
Det var hit familjen Karlsson flyttade.**

**I dag, 2024, nyttjas marken som parkering för bl. a skolans
personal.**

Fort. Familjen Karlsson.

19031103-1058

Karlsson, Knut Adolf

Magnev 7.
(Boendeadress 1 nov 1970)

Död 1972-05-09.

Kyrkobokförd i Dalarö, Haninge kn (Stockholm)

Född 1903-11-03 i Hölö (Södermanlands län)

Gift man (1935-10-14).

19140224-1002

Karlsson, Axelina Mariana

S Jordbrov 110, 1 Tr /Roth/
136 52 Haninge

Död 1995-04-25.

Folkbokförd i Österhaninge, Haninge hemvist".

Född 1914-02-24 i Lillkyrka (Uppsala län)

Änka (1972-05-09).

19341204-1018

Karlsson, Sven Adolf

Gamla Värmdöv 13, 6 tr
131 37 Nacka

Död 1999-10-01.

Folkbokförd i Nacka, Nacka kn (Stockholm)

Född 1934-12-04 i Engelbrekt, Stockholms län

Frånskild man (1981-09-09).

19360802-1014

Karlsson, Knut Yngve

Jungfruns G 405, Iii
136 60 Haninge

Död 1994-05-27.

Folkbokförd (1992) i Österhaninge, Haninge kn

Född 1936-08-02 i Mörkö (Södermanlands län)

Ogift man.

19380727-1022

Malmström, Sylvia Elisabet

Myckelby Säteri Berget
605 94 Norrköping

Död 2010-01-15.

Folkbokförd i Norrköpings Sankt Johannes församling

Född 1938-07-27 i Södertälje stadsförs, Södertälje kommun

Gift kvinna (1965-11-27).

19400603-1019

Karlsson, Sven Lennart

Lejonets G 344
136 60 Handen

Död 1979-04-24.

Kyrkobokförd (1978) i Österhaninge, Haninge kn

Född 1940-06-03 i Dalarö (Stockholms län)

Ogift man.

5 barn saknas i denna uppställning.

**Bilder tagna 1968 vid Eva Rosanders
Kulturhistoriska Bebyggelseutredning.**

En sommargäst i Björnstugan var "Lill-Babs".

1994 hyrde Lill-Babs Svensson Björnstugan över sommaren för att ha som skivastuga.

Lill-Babs, f. 1938 d. 2018, var från det sena 1950-talet och flera årtionden framåt en av Sveriges mest populära artister.

1960.

1973.

2018.

Uppgiften är kontrollerad via "Lill-Babs" dotter Monica Svensson.

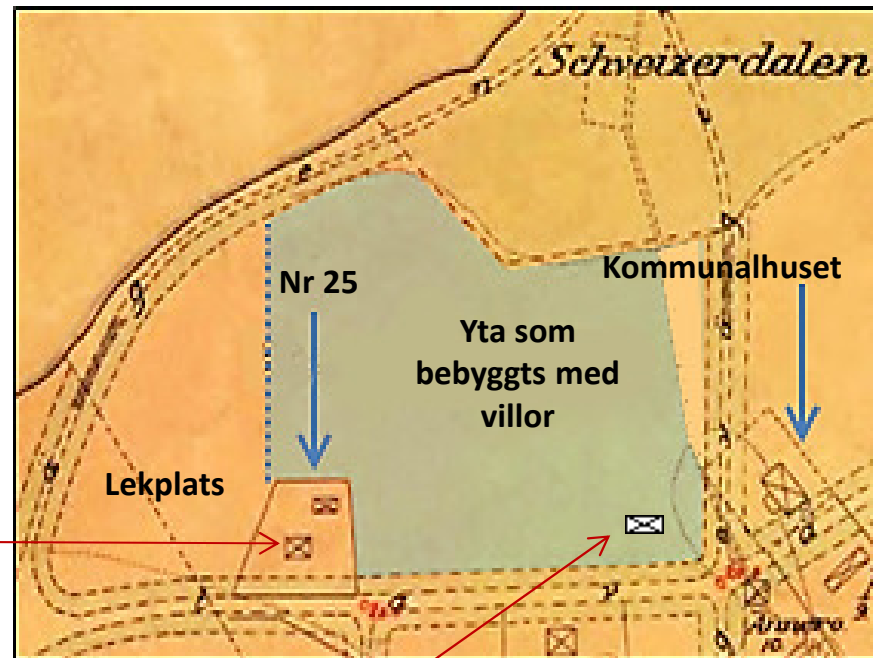
Mot slutet av 1990-talet uteblev skötseln och huset blev föremål för skadegörelse.

De enda hus som då fanns uppe på Askfatsberget var Björnstugan, gamla kommunalhuset och Berghamnsvägen 25.

Kommunen sålde markområdet som började bebyggas 2002 med villor, tomten där Björnstugan låg var den sista fastigheten som såldes vintern 2006. Björnstugan blev då föremål för rivning och ett nytt hus byggdes på platsen. Hela området där Björnstugan låg är nu en samfällighetsförening där fastigheterna Berghamnsvägen 27 - 53 ingår.

Berghamnsvägen 25.

Björnstugan.

Tidigare var området känt för sitt rika bestånd av blåbär.

Rivning av "Björnstugan" när huset låg på Berghamnsvägen.

Dags att riva Björnstugan 2006.

När det blev dags att riva Björnstugan kontaktade Dalarö Hembygdsförening kommunen och nya ägare av marken, Skanska, för att om möjligt spara den till eftervärlden och återställa den i ursprungligt skick. Detta visade sig inte möjligt.

Haninge Hembygdsförening fick några stockar från byggnaden för att använda som material vid uppförandet av en gammal bod på tingshustomten i Västerhaninge.

En märkning på en av stockarna.

När rivningen påbörjades 2006 var fastigheten uppfylld med sprängsten från sprängningar i området.

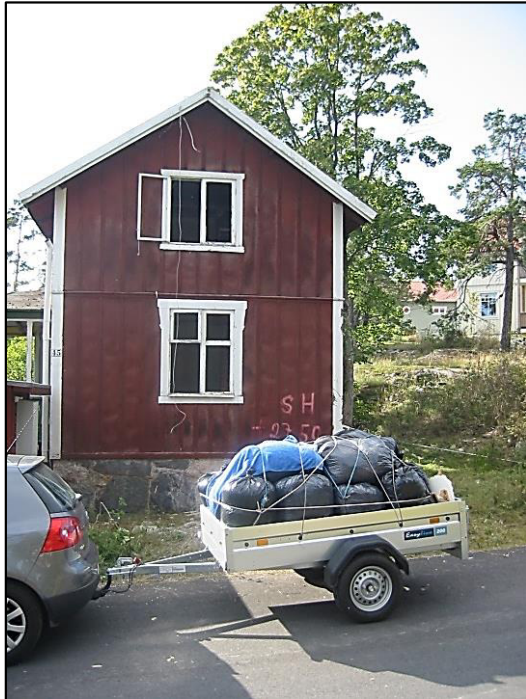

Även röta hade skett p.g.a. sönderslagna fönster.

Verandan.

Bilder från 2006 – 2007.

Bilder från 2006 – 2007.

Det mesta materialet från rivningen gick till dåvarande återvinningscentralen vid Sandemar. Genom annons på ICA söktes efter någon som ville ha ved, men det fanns inget intresse. Tegel och glas ligger nu som fyllning under sprängstenen.

De enda fynd som hittades vid rivningen var:

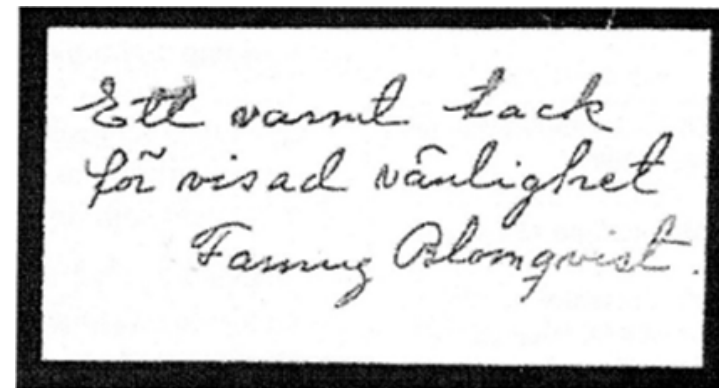

Ett Svenska Dagblad från 1910 som använts som isolering av en vägg.

Bland isoleringen i en vägg låg en stekpanna och i källaren fanns bara en sko och många cykeldelar. Under innertrappan låg buntar med religiösa tidskrifter från någon tidigare hyresgäst.

På bakgården under ett jordlager fanns ett chassie till en personbil.

Ett brev adresserat till Matilda Björn. Avsändare var Fanny Blomqvist, f. 1882, som var telegrafföreståndare på Dalarö. Hon bodde från 1928 hos Sofia Österberg på Övre Tegnérsvägen ovanför Fiskarhamnen. Något säkert datum kan inte utläsas av stämpeln.

Det som överlevt all åverkan på naturen vid byggnationen och alltjämt finns kvar 2024 från Björnstugans tid är en syrenbuske och häcken på kommunens mark mot Berghamnsvägen.

Slut på redovisningen.

Se även:

DHF:s redovisning 1171, 3401, 47 och 2222,

Artiklar i DHF:s medlemsblad Shimmyn: 1999 nr 1 och 2006 nr 4.

Sammanställt 2024.

Vissa uppgifter har reviderats sedan tidigare skrivningar om Björnstugan genomfördes.